

1. ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1853.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΦΥΛΛ. 69.

ΣΑΛΒΑΤΟΡ ΡΟΖΑΣ. (*)

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

—o—

Ἐκ τῶν κατὰ τὰ πέριξ τῆς Νεαπόλεως ἔκδρομῶν μου, ἐνθυμοῦμαι πρὸ πάντων εὐχαρίστως τὴν εἰς τὸ γεωργίον τῆς Ἀγίας Ἀγάθης, τὸ ἐπικαλούμενον Γότι. Η ἐπίσκεψίς μου ὑπῆρξεν ὅλως τυχαίη, διότι, συντριφθέντος τοῦ ὄξονος ἐνὸς τῶν τροχῶν, εἶχομεν πέσαι εἰς τέναγην. Ήνῳ δὲ ἐζητοῦμεν τινα διὰ νὰ μᾶς δεῖη ξενοδοχεῖον δποιν νὰ στεγνώσωμεν τὰ ἐνδύματα μας, καὶ μάλιστα τὰ τοῦ συναδοιπόρου μου Ἰαδίνου βραγέντος μᾶλλον ἐμοῦ, ἵδον μικρόν τινα λαζαρόνον δώδεκα ἢ δεκατριῶν ἑτῶν, οὐκότοιχα, ἥλιοκαυστόν, καὶ φέροντα ῥάκη ὅποια θὰ ἐζήλευε καὶ αὐτὸς ὁ Μαρβίλλος.

Ἐρωτήσες αὐτὸν περὶ ξενοδοχείου, ἐνῷ δὲ συγοδοπόρος μου τὸν παρηνόχλει ὅμιλῶν φιλοσκωμάνως περὶ τοῦ ἐνδύματός του, ἐμαθον δτι ὥραιότατον ἦτο τὸ τῆς Ἀγίας Ἀγάθης, δηλαδὴ, φρικτός τις κλεπτό-

τοπος ὑπερτερῶν ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ ὅλας τὰς Ἰταλικὰς λοκάνδας.

Κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἰαδίνου ἤναψαν μεγάλην πυράν διὲ νὰ στεγνώσῃ τὰ λιανία του. Ἐγὼ δὲ λαβὼν κατ' ἴδιαν τὸν χωρικόν, τὸν ἡρώτησα ἐὰν δὲ ἦτο δυνατὸν νὰ εὔρῃ διὰ τὸν φίλον μου ζωγράφον καὶ δι' ἐμὲ κατάλυμα καλύπτειν. Μόλις ὁ νέος λαζαρόνος ἤκουσεν δτι ὁ σύντροφός μου ἦτο ζωγράφος, καὶ υπομέσσας βέβαιας δτι καὶ ἐγώ θὰ ἔμην καλλιτέχνης, ἀνέκραξεν δτι δύναται νὰ μᾶς παρουσιάσῃ εἰς τὸν πάππον του. δντα ἐπίσης ζωγράφον, καὶ μάλιστα εἰς τὰς τρεῖς εἰκόνας του, ἢ μᾶλλον τρία θαύματα, τὰς ὅποιας δημως ἦγαν ὁ γέρων θὰ συγκατένεις νὰ μᾶς δείξῃ, διότι ἐφοβεῖτο μὴ τὰς βασικάνωσιν ἢ μὴ ζητήσῃ τις νὰ τὰς ἀγοράσῃ. Άλλὰ μετά μικράν σκέψην ἐπρόσθεσεν, δτι προτιμότερον ἦτο ν αρχεῖον τὸν σύντροφόν μου, ἐπειδὴ αὐτὸς μὲν ἦτο σκωπτικός, δὲ παππος του ὄλογον ἀνεκτικός, καὶ με παρεκίνησε διὰ νεύματος νὰ τὸν ἀκολουθήσω.

Μετά μικρὸν ἐφθάσαμεν πλησίον οικίας λευκῆς καί κομψῆς, καὶ ἐκεῖ, λαβὼν με ἀνυποστολῶς ἀπὸ τὴν χείρα, μὲ ὠδήγησεν εἰς τὸ ἔργαστρον τοῦ πάππου του. Διαβάντες πρῶτον μὲν διὰ ὅδος μικρῶν θαλάμων, τῶν ὅποιων δλα μὲν τὰ ἐπιπλα συνίσταντο ἐκ τεσσάρων σωρῶν στάχεων ἀράβοσίτου κατὰ τὰς τέσσαρας γωνίας, τὰ δὲ περικατάσματα ἐξ ὄρυζαλον σκορδῶν καὶ κρομμύων διαδιδούτων ὅσμην οξυτάτην καθ' ὅλα τὰ πέριξ, δεύτερον δὲ μὲν μεγάλου οὐ τινος ἢ στέγη ἐκινδύνεις νὰ καταπεσῃ κακελκομένη ἀπὸ ἀγαρίθμητα τεταρτημόρια γούριν καὶ πολυ-

(*) Περίφημος ζωγράφος τῆς Ἰταλίας, μικρόσας τὴν εἴκοσι τετραρίδα.

Τὸ τερπνότατον τοῦτο διῆγημα ἐγράφη παρὰ τοῦ Ἀλ. Δυμάς, θελήσαντος πρὸ πάντων νὰ διδάξῃ τοὺς γονεῖς δτι δὲν πρέπει, παραβιλῆσσες τὰς φυσικὰς κλίσεις τῶν ίδιων γονέων πρὸς τινα ἐπιστήμην ἢ τέχνην, νὰ καθυποβιδωσιν αὐτὰ εἰς ἔργα εἰς ἢ δὲν δύνανται νὰ εὑδοκιμήσωσι, καθιστα- νόμενα πολλάκις καὶ δυστυχῆ ὡς ἐκ τούτου. Σ. Μ.

ελαίους ἄλλάντων ἡ λοιχαρίκωρ, ἐφθίσαμεν ἐπὶ τέλους εἰς μικρὸν πάροδον ἀνῆλιον, εἰς τὴν ἀκραν τῆς ὁποίας εὑρούμεν ἔυλίνην κλίμακα ἀνωφερεστέραν καὶ ἀναβίθρας κινητής. Ὁ δόγγος μου ἀνεπῆδησεν ἐν ἀκαρεὶ αὐτὴν, καὶ ἐστάθη εἰς πλατυτέραν τινὰ βαθμίδα μαυροκοκκίνην, μὴ χωροῦσαν μηδὲ ἡμᾶς τοὺς δύο. Έκεῖ, ἐκόλλησεν εἰς τὴν θύραν τὸ ὀπίον του, οὐδὲ διὰ τῆς ὁπῆς τοῦ κλείθρου, καὶ ἐκτύπωσε τρίς σιγαλά, ἀρδοῦ μὲν ἔκαψε νεῦμα ν' ἀκούσω σιωπῶν.

Καὶ ἤκουσα τὸν γέροντα βρυγώμενον ὡς ὁ λέων, οὗ τινος δύπνος διακόπτεται αἴρυντος ἀπὸ ἐπίσκεψιν ὄχληράν. Ὁ δὲ νέος μὲν ἦτέντος μετιδιῶν διὰ νὸς μὲ ἐνθαρρύνη, καὶ ἀνύψωσε τὴν κεφαλὴν ὡς τις συνειδή. συμένος εἰς τοιαύτην ὑποδογῆν καὶ γυναικῶν δτι, ἐὰν ἡ δργὴ τοῦ γέροντος ἥτο εὐέξαπτος, ὅλγαι λέξεις ἡρκούν νὰ τὴν σῆστασεν. Καὶ τῷντι οἱ βρυγόθυμοι του κατεπραύνθησαν μετ' ὄλιγον, καὶ διεδέχθη αὐτοὺς ἀκράτος θρανίων μεταποιήσαντες, καὶ τρισμὸς θύρας ἐσωτερικῆς κλεισμένης διὰ κλειδός. Ἐπειτα τὰ βρυγάτα ἤκουσαν μᾶλλον εὐδιακρίτως, καὶ φωνὴ τις καθαρὰ καὶ ἔντονος, σώζουσα καὶ λείψαντινα ὁργῆς, ἡρώτησε.

— Ποίος εἶναι;

— Ἔγώ, πάππε μου, ἀνοίξε.

Η φωνὴ ἔγεινε γλυκυτέρα, καὶ δὲ γέρων ἔβαλε τὴν χεῖρα εἰς τὸ κλειδίον.

— Εἶσαι μόνος; ἡρώτασε μετὰ μικρὸν σκέψιν.

— Εἴμαι μὲν εἰς κύριον ἐπιθυμοῦντα νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ ἐργαστήριόν σου.

— Εἰς τὸν διάδησον, σωκακόπαιδον, ἀνέκραξε φρενητιῶν δὲ γέρων ζωγράφος· θὰ εἶναι κανεὶς μεταπράτης τὸν ὄποιον ἔφερες διὰ νὰ πραγματευθῇ τὰ ἀριστουργήματά μου.

— Οχι! σὲ δρκίσαι, πάππε μου.

— Διειπόνθ θὰ εἶναι κανεὶς φλύαρος ἀπὸ τὸ χωρίον, δὲ ὄποιος θὰ θέλη μὲ τὰς ἀνοησίας καὶ τὰς γαλδουροσύνας του νὰ μὲ κάμη ν' ἀργηθῶ τὸν Θεόν.

— Οχι! πάππε μου· φαντάζεσαι ποτὲ δτι δὲ μαρός σου Σαλβατόρε εἶναι ἀξιος νὰ σὲ λυπήσῃ;

— Χούμ! χούμ! ὑπετυνθόρυσεν δὲ γέρων ταλαιπωθείσης ποίος εἶναι λοιπόν αὐτὸς δὲ κύριος;

— Εἶναι ξένος ζωγράφος δὲ ὄποιος δὲν ἔχει οὔτε ὄδιολὸν διὰ ν' ἀγοράσῃ τὰς εἰκόνας σου, καὶ μόνον ἐπιθυμεῖ ν' ἀκούσῃ τὴν ιστορίαν σου.

— Λ! δὲ! εἶναι συντεχνίτης, ἀνεφώνησε σκιρτῶν δὲ καλὸς γέρων, μεταβάτης ἀμέσως ἀπὸ τῆς δργῆς εἰς τὴν εύθυμίαν· καὶ ἔξεκλειδώσε τὴν θύραν.

Ηθέλησα, σεβόμενος τὰς ὄρεξεις τοῦ γέροντος, νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ μὴ ἀνοίξῃ· ἀλλ' ὁ νεανίκος, βαθίων τὸν λιγανὸν καθέτως ἐπὶ τῶν γειλέων του, ἀπήγτησε νὰ σιωπήσω. Ήνοίγθη ἡ θύρα, καὶ εὐρέθην ἀπέναντι τῆς ὡραιοτέρας πρεσβυτικῆς κεφαλῆς τὴν ὄποιαν ίδον ἐπὶ ζωῆς μου. Δάσος τρυχῶν λευκῶν ἐσκίαζε τὸ πλατύ καὶ ἀρρυτίδωτον πρόσωπόν του, ἡ φυτιογνωμία του ἥτο πρεστῖς καὶ ἀτάραχος, καὶ τὸ μειδίου του εἶχε τις εὐμενές καὶ φιλοκάγαθον, ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν δργὴν τὴν ὄποιαν ἐπροσποιεῖτο διὰ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ ἐπισκέψεις ὄχληράς. Έφδικαί τὴν γραφίδα. Ο ταλαιπωρός μου υἱός, δὲ πατήρ

ρει ἐπενδύτην οὖτινος ἡ μὲν κουκούλλα ἔπιπτεν εἰς τοὺς ὄμοιους του, τὸ δὲ γρῶμα εἶχεν ἐξαρανισθῆ ὑπὸ διάφορα στρώματα λόγδας καὶ γρωμάτων. Εἰς τὸ ἐργαστήριόν του ἐπεκράτει ἀκρα ἀταξία, δὲν καὶ ἔσπενσε νὰ παρχωρίσῃ σκεύη τινα ἐμποδίζοντα τὴν διάβασιν μας. Εβλεπες ἀνάμικτα καὶ γεωργικῆς καὶ ζωγραφίκης ἐργαλεῖα, διέπανα δὲ καὶ λίσγοι καὶ πτυχίας ἐκρέμαντο ἀπὸ τοὺς ὄχριδαντας καὶ τοὺς γνώμονας, κηρωτοί, χαρτία, καὶ σγέδια ἥσαν ἐσκορπισμένα ἐπὶ σωροῦ σχοινίων, κανίστρων καὶ ποτιστηρίων, κατίκ γρωμάτων ἥσαν πλήρη σπόρων, φιάλαι περιεγουσι πάλαις ἀράματα, στήματα δὲ συντετριμμένα τὸν λαμπόν, περιείχον στελέχη ἀγθέων, καὶ γραφίδες, καὶ γρωστῆρες, καὶ πυξίδια συνανεπάνοντο ἐν ἀνέσει μετὰ ζυλίνων κοχλιαρίων καὶ τυροφορίων. Φαιδρά τις τοῦ ἥλιου ἀκτίς διετοξεύετο μεταξὺ τῆς ἀλλοκότου αὐτῆς ἐπιψιξίας, καὶ ἐδῶ μὲν ἐπέστεφεν ως δι' ἀδημάντων τὸ μέτωπον Θεοτόκου περικελειτμένης ἐντὸς θάλας, ἐκεῖ δὲ ἐωδογόνει τὰς ρίζας παρημελημένου τεινός καὶ ριγούντος ἀνθίους, καὶ πορρήστερω ἀπεκάθητο εἰς τρέμουσαν, λαμπυρίζουσαν ως δὲ γρυπός ἐντὸς γαλκίνου ἀγγείου.

Ο γέρων μὲν παρετήρησε σιωπῶν δύο δὲ τρία λεπτὰ τῆς ὥρας, διὰ νὰ μὲ κρίνῃ Βεβηλίως ἐκ τῆς ἐντυπώσεως τὴν ὄποιαν θά μὲν ἐπροξένει τὸ πανδογεῖόν του. Οταν δὲ ίδειν δτι, ἀντὶ νὰ προσβληθεί δυταρέστως ἀπὸ τὰ ἀλλόκοτα ἐκεῖνα ἀντικείμενα, τὰ παρετήρουν μὲ περιέργειαν, ἐστραφη μὲ ζωηρότατα πρὸς τὸν ἔγγονόν του, καὶ μὲ θήσος εὐχάριστον εἶπε.

— Καλά, υἱό μου, δεν μὲ ηπάτησες ὁ κύριος οὔτος εἶναι καλὸς καὶ ἀξιος, φύγανε μόνον νὰ ἡνει τόσιρ πτωχὸς δσφε εἶναι καὶ διακριτικός . . .

— Μὴν ἀνησυχήσ, φίλε μου, εἶπον, δεν ἔχω οὔτε λεπτὸν νὰ ἔχωδεισω εἰς εἰκόνας ἀλλὰ καὶ πλουσιώτατος ἀν ἥμην, δὲν θὰ ἐληπθύνουν δτι εἶναι πράγματα τὰ ὄποια δὲν ἀνταλάσσομεν οὔτε μὲ δλον τον κόσμον.

— Λοιπόν καλῶς ὡρισες, ἀνέκραξεν δὲ γέρων ζωγράφος δλος εῦθυμος, τείνας τὴν τυλώδη γειδά του τὴν ὄποιαν σπεύσας ἐστριγζα. Ναι, καλῶς ὡρισες, ξένε καὶ συνάδελφε. Δόξα τῷ Θεῷ, δὲν θεωρεῖς τρόλόν ἔνα γέροντα δὲ ὄποιος ἀγαπᾷ καλήτερα τὰς εἰκόνας του ἀπὸ τὴν ζωήν του. Καὶ δταν ίδης τὰς εἰκόνας αὐτὰς, δταν μάθης δτι ἡ οίκογένει μου τὰς ἔχει πρὸ 200 γρόνων, δὲν θὰ θαυμάστης ἀν μὲ ακούσης λέγοντας δτι προτιμῶ νὰ ζητουλεύσω ἐγὼ καὶ τὰ παιδία μου παρὰ νὰ στερηθῶ τὸν θησαυρὸν μου. Μάς θλέπεις γωρικούς, κύριε, πλὴν είμεθα κληρονόμοι μεγαλου ἀνδρός. Καὶ διὰ νὰ φυλάξωμεν ἀξίως τὴν Ιεράν αὐτὴν κληρονομίαν, ἔγεινε πάντοτε ἔνας ἐκ τῆς οίκογενείας μας ζωγράφος καλὸς, μέτριος καὶ κακός, δὲ ὄποιος μὴ δυνάμενος νὰ κερδήσῃ τὸν ἀρτον του διὰ τῆς τέχνης του χωρίς νὰ μακρυνθῇ πρὸ τὸ χωρίον μας, ἐπιφοτίμησε νὰ μείνῃ πιστός εἰς τὴν θέσιν του ως φύλακος καὶ γεωργοῦ. Ειργάζετο τὴν ήμέραν εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τὴν νύκτα εἰς τὸ ἐργαστήριον, καὶ μὲ τὴν αὐτὴν χειρα ἐκράτει τὸν λίσγον

ὅλων τῶν παιδίων τὰ ὄποια ἴσως ἔδει, ἀπέθηνεν ἑργαζόμενος· αὐτὸς ἡτον καλήτερος μου ζωγράφος, ἀλλ' ἐγώ τὸν ὑπερέβαινε εἰς τὴν ἀμπελουργίαν· δοθεν καὶ ἐπέζησε διὰ ν' ἀναθρέψω τὴν οἰκογένειάν μας. 'Αλλ' ὁ Θεός ήξειρει πᾶς νὰ κάμη τὰ πράγματα· διότι μ' ἔστειλε πολλὰ παιδία ώστε νὰ δοθεῖν τὰ μὲν εἰς τὴν ἐργασίαν τὰ δὲ εἰς τὰ σπουδὴν. 'Εγώ τρεῖς ἔγγονους οἱ ὄποιοι είναι· τὰ καλήτερα παιδία τοῦ χωρίου, καὶ δὲν ἔχουν κάνειν νὰ τὰ φύκηνε εἰς τὴν τέχνην των. Τοῦτον δὲ τὸν μικρὸν παπατρέχαν, ἐπρόσθετες δρπίστες ἀνεπαισθίτως τὴν παρειάν τοῦ νεανίου, θὰ τὸν κάμω ζωγράφον, ἀφοῦ μῆλιστα ἔχει καὶ κλίσιν. 'Εν τοσούτῳ τὸν ὀνόμασας Σαλβατόρ, δύος ὄνομάζομαι καὶ ἐγώ, καὶ μετ' ὄλιγον θὰ σε εἰπῶ τὸ διὰ τί.

— Λοιπὸν, κύριε, ὑπέλασθεν ὁ μικρὸς Σαλβατόρ, δυσφορῶν διότι ἔμενε τόσην ὥραν ἀκίνητος, ἵδιος ἔγεινες φίλος· μὲ τὸν πάππον μου, ὁ ὄποιος θὰ σὲ διηγηθῇ τὴν ιστορίαν του ἢ μᾶλλον τὴν ιστορίαν τῶν εἰκάνων του. Θὰ διαρκέσῃ μιστὸν ὥραν. Καὶ ἐπειδὴ γνωσίω τὴν ὑπόθεσιν ὡς ἀπούων αὐτὴν τρὶς τὴν ἡμέραν, σᾶς αρίνω καὶ ὑπάγω νὰ παραπταθῶ εἰς τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ γενέματος. 'Ο αἰδελφός μου ὁ κυνηγὸς θὰ μᾶς φέρῃ κυνήγιον, ὁ ἄλιενς κυπρίνους καὶ ἐγγέλεις, καὶ ὁ ἀμπελουργὸς ὅπωρικά. Λί τρεῖς μικραί μους αἰδελφοῖς μαγειρεύουν φαγητὰ τὰ ὄποια κείλεαζουν καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτοὺς τοῦ παραδείσου, ὁ δὲ δοῦλός σας, καθό μέλλων μέγας ἀνὴρ, τρώγω ὡς ἔξ. Πλὴν διὰ νὰ περιποιηθῶ τὸν ξένον μας θὰ κάμια σήμερον ἔργα ὑπηρέτου εἰς τὴν τράπεζαν. Εὰν ηθελες μόνον νὰ ζητήσῃς μίαν γάριν ἀπὸ τὸν πάππον μου.

— Ελα, έλα, ἀφες μας, οὐλύπρε, ἀνέκραζεν ἀποτόμως ὁ γέρων ζωγράφος.

— Εὖν ηθελες, κύριε, ἔξηκολούθησεν ὁ νεανίσκος χωρὶς νὰ ταραγθῇ, νὰ τὸν ζητήσῃς τὴν ἀδειαν νὰ φορέσω τὰ ἑορτιάτικά μου.

— Διὰ νὰ τὰ σχίσῃς, θεότρελε!

— Δὲν βλέπεις, πάππε μου, ἐπανέλαβεν ὁ μικρὸς Σαλβατόρ σγεδὸν κλαίων, πῶς εἴμαι; ήμπορῶ νὰ πλησιάσω εἰς τὴν τράπεζαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; 'Ο κύριος οὗτος θὰ ἐγγίσῃ τὰ φαγητά.

— Γιαγις λοιπὸν ν' ἄλλαζῃς, καὶ δεῖξαι μας γρήγορα τὴν ράχιν σου.

Ως ιστορικὸς εἶλικρινὴς ὁρείλω νὸς ὄμολογήτω, δτι ὅσα ἔβλεπον καὶ ὅσα ἡκουον μ' ἐφαίνοντο τάσφ νέα καὶ παράδοξα, ἀλλὰ καὶ ἀπλούτικα συγχρόνως, διατέλησαν ἐξ ὀλοκλήρου τὸν ἱαδίνον, ἐκείνον μεθ' οὐ συνεμερίσθην ἄχρι τῆς ὥρας ἐκείνης ὅλας τὰς εὐχαριστίεις καὶ ὅλας τὰς δυσαρεσκείας μου, τὰς εὐερέστους καὶ τὰς ἀποτροπαίους ἐντυπώσεις μου, τὴν καλὴν καὶ κακὴν τύχην μου, ἐκείνον, λέγω, διτις εἶχε μείνει εἰς τὸ δυσῶδες ὄνοστάσιον τὸ διποίον ἴδομεν.

Αλλ' ὁρείλω νὰ εἴπω καὶ πρὸς τιμήν μου δτι μόλις ἀκούσσας τὰ περὶ γενέματος, ἐνθυμηθην τὸν φίλον μου, καὶ κλίνας εἰς τὸ ὡτίον τοῦ μικροῦ Σαλβατόρ, εἶπα σιγαλά:

— Σὲ ὑπερευχαριστῷ διὰ τὴν φιλοξενίαν σου· πρέ-

πεις δύως νὰ σὲ εἰπῶ δτι δὲν θὰ δεχθῶ τὸ γεῦμά σου περὶ ἐάν τὸ συμμερισθῆ καὶ ὁ σύντροφός μου. 'Ενθυμήσου δτι παγόνει ἐξ αἰτίας σου εἰς ἐκεῖνο τὸ τρομερὸν σπηλαῖον εἰς τὸ ὄποιον μᾶς ἔστειλες. 'Ας μὴ θαυμάσῃς τὰς εἰκόνας σας ἀφοῦ τὸ θέλημα, ἀλλὰ δὲν ἡμπορῶ νὰ τὸν ἀφτίσω χωρὶς τύψιν συνειδήσεως· ἡ ἀποθάνη ἀπὸ τὴν πεῖναν, ἐνῷ ἐγὼ πλέω ἔδω εἰς τὴν ἀρχοντίαν.

— Μὴν ἀνησυχής, ἀπεκρίθη ὁ νέος λαζαρόνος· δὲν εἴμαι δτον φανιοματικαρός. 'Ο φίλος σου θὰ καλορίγη. 'Επειδὴ δύως ἐπερίπαιξε τὰ φορέματά μου, θὰ τὸν ἐτοιμάστω τὸ γεῦμα εἰς τὴν εὐγενῆ λοκάρδαν τοῦ ήλιου.

Οὔτως ὥνομάζετο τὸ ξενοδοχεῖον ἐκεῖνο τῆς Ἀγίας Ἀγάθης.

Καὶ χωρὶς νὰ μ' ἀκούσῃ περαιτέρω, μ' ἔδειξε τὴν ὁργὴν του.

— Δέξα σοι ὁ Θεός! ἀνέκραζεν ὁ γέρων ἀναπνεύσας· μᾶς ἀφῆκε τέλος πάντων ήσύχους! 'Ελα, έλα, κύριε ξένε, τὸ ἀριστουργήματά μου σὲ περιμένουν.

— Εἰς τὰς διαταγὰς σου, κύριε ζωγράφε, ἀπεκρίθην κύψας τὴν κεφαλήν.

— Οὐθησε τὴν πύλην δι' ἣς εἰσῆλθον, ἔσυρεν ἡρέμα παλαιόν τι παραπέτασμα δι' οὐ ἐκλείστο δευτέρᾳ θύρα, ἔκεινη τὴν δροίσιν ἡκουόσαμεν κλεισθεῖσαν δταν ἐφθάσαμεν, ἔξενθαλες κλειδίον ἀπὸ τὸ θυλάκιον του, ἦνοιξε τὴν δευτέραν αὐτὴν θύραν, καὶ μὲ εἰσῆξεν εἰς μικρὸν θύλακον ἀφελῶς κατεσκευασμένον, ἐντὸς τοῦ δροίσου ὑπῆρχον δέος θρανίς καὶ μία σκυροθήκη.

— Λ! καλέ μου φίλε, εἴπε καθίσας, μ' ἔφερες εἰς ἀληθινὴν ἐκκλησίαν, καὶ κοντέύω νὰ πιστεύσω δτι αἰσκόνες σου είναι ἀγια λείψανα.

— Μὲ ἀνενθυμίζεις, κύριε, ὅλους τοὺς καταδιαγμοὺς τοὺς δροίσους ὑπέφερα ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιμονῆς μου τοῦ νὰ μὴ δώσω τὸ ἀριστουργήματά μου. Ποτὲ μὲν μὲν ἀνάμειζαν τρελῆν, ποτὲ δὲ περιφίλαυτον καὶ ἀλλοτε μάγον, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀγιον. Καὶ δὴ αὐτὰ διότι, ὡς εἴπα, λατρεύω αὐτὰς τὰς εἰκόνας, καὶ διότι δὲν ἀπεφάσισα νὰ τὰς πωλήσω εἰς τοὺς Εσραίους, ή νὰ τὰς δείξω εἰς τοὺς μωρούς. 'Ιδα τοὺς κατοίκους τῆς Ἀγίας Ἀγάθης κατ' ἀρχὰς μὲν περιέργους, ἐπειτα δὲ φθονερούς καὶ μετὰ ταῦτα δεισιδαιμονας. Φαντάζεσαι ποτὲ δτι κατήντησαν καὶ ν' ἀπαιτοῦν νὸς τοὺς δανείσω τὰς εἰκόνας μου διὸ νὰ θεραπεύσουν τοὺς ὑδραιπικοὺς καὶ νὰ ἔξορκίσουν τοὺς δαιμονισμένους; Μίαν ἐσπέραν ἡ σύζυγος ἐνὸς γειτονός μου ἐκοιλοπόνει καὶ εἶγε πόνους φρικτούς. Κατὰ τοῦτο ἐλυπούμην τὴν ταλαιπωρὸν γυναικα, πλὴν ἡτον ἐδικόν μου σφάλμα διότι ἐδυσκολεύετο νὰ γεννήσῃ; Καὶ δμως, ίδιον βλέπω καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους της τρέχοντας διὰ νὰ ζητήσουν μίαν ἀπὸ τὰς εἰκόνας μου! Τὰς εἰκόνας μου! κύριε. Καὶ μετ' ὄλιγον θὰ ίδης δτι καὶ εἰς τὰς τρεῖς αὐτὰς δὲν ὑπάρχει ἔγνος ἀγιωσύνης. 'Αδιάφορον δμως, αὐτοὶ ηθελαν θαύμα. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀντεστάθην, ἀλλὰ μετ' ὄλιγον ίδα δτι ὁ κύριος ἀπανεστάτησε, καὶ ἐφοβερίζαν νὰ συντρίψουν τὴν θύραν καὶ νὰ καύσουν τὴν οἰκίαν μου. Ο καρφὸς ἔβιαζεν. Εύθυς δμως μὲ κατέβη ίδέα λαμπρά αὐτὶ τοῦ

ἀριτσουργήματος τὸ δόποιον μὲν ἔζητον, τοὺς ἐδωκε ἐν παλαιοτάτοις χρυσοῖς, ἔργον ἐνὸς θείου μου, οὐ δόποιος ὑπῆρχε μετ' ἐμὲ ὁ γειρότερος βαρεύεις τῆς οἰκουγενείς μας. Εἴδης κατέπαυσεν ἡ ταραχὴ ἐδέγηθησαν μὲν φωνὰς ἀγαλλιάσεις τὴν κατάμαυρον καὶ κατακονισμένην εἰκόνα, τὴν ἔμεραν μὲν ἱτανεῖαν εἰς τὴν οὐρίαν τοῦ γείτονος, αναψυχὴν κηρία, ἔγονάτισαν, καὶ ἤργησαν προσευχάς καὶ δεύτερις . . . Θαῦμα! Θαῦμα! ἐφώναξεν ὁ κοσμός οἱ πόνοις ἐπικυναν καὶ ἡ γυνὴ ἐσώθη διδτὶ ἐγέννησε δύο διδυμά! Οὐ σύζυγος της κλαίων, θέλει νὰ μάθῃ εἰς ποίαν ιερὰν εἰκόνα γρεψεῖ τὴν εὐτυχῆ ἐλευθερίαν τῆς γυναικός του. Όταν γρεωστὴ βέσσαια εἰς τὴν Σάντα· Οπωρούναν, τὴν Σάντα· Βεργίτταν, ἢ τούλαχιστον τὴν Σάντα· Βερβίαν. Ἀπὸ τῶν ἄκρων του εὐγνωμοσίην, αρπάζει ἐνα σφιγγάριον καὶ ἀργίζει νὰ πλίνη τὰ αναξιμῆτα στριώματα τοῦ κονιότοῦ ὁ δόποιος, σκαπάζει τὸ πρόσωπον τῆς ὥραίς πρωταρτίδος. "Οὐλαν οἱ ὄφειλμαὶ προστηλόνυμται εἰς τὴν εἰκόνα, δὲν τὰ γείκη επαναλαμβάνουν προσευχάς, δὲν, ἀφοῦ ἐκαθαρίσθη ἡ εἰκὼν, δὲν ἀποσοδοκήτως, μάντευσε, κύριε τι ίδαν; . . . γέροντα δικηγόρον μὲν τὸ μαστόν του ἥσσον! Λπέκεινται τὴν ἡμέραν μὲν ἀφῆκαν ἦσυγον.

— Η ιστορία σου, κύριε μου, εἶναι ἀξιόλογος ἀλλ ἐντοσούτῳ ἐπιθυμῶ νὰ ίδω τὰς εἰκόνας αὐτὰς αἱ δόποιαι σ' ἐπροξένησαν τόσην ἀντισυγίαν . . .

— Καὶ δικαιον, κύριε, σὲ πονοκεφαλῶ μὲ τὰς παλιλλογίας μου· εἰς τὴν ἡλικίαν μου δρως ἡ πολυλογία είναι συγχωρημένη.

— Μή γέναιτο, φίλε μου! μὴ παρεξηγῆς τοὺς λόγους μου. Αἱ διηγήσεις σου μὲ ἐνθουσιάζουν τοῦ ἐναντίους, καὶ ἀν ἐδειξα ὅληγην ἀνυπομονησίαν . . .

— Εἷλε, ἔλα! ίδου τὸ πρωτονύμιον τῶν ἁγίων λεύκων, διπος εἶπες δὲν θὰ ίδης παρὰ σχεδίασμα μόνον, τὸ δόποιον δικας ἀποδεικνύει εξοχον εύρυταν.

Εἶπε καὶ ἐξέβιλε απὸ τὴν σκευοθήκην μικρὰν εἰκόνα τετράγωνον δύο ποδῶν ὑψος καὶ δύο πλάτος ἔχουσαν, ἀπειλήσαντα μὲ τοιχίουσαν προσογήν τὸ πανίον μεθ' οὗ ἡ το περιτυλυγμένη, καὶ πλησιάσας εἰς τὸ παράθυρον, μ' ἐδειξε τὸ περίφημον ἰχνογράφημα. "Ητο δὲ ἔξαισιον καὶ δῆλος ίδιορρύθμον καὶ ἐκφραστικόν. "Ιως διειλήμω τις κριτικός δὲν θὰ ἐνέκρινεν ἀλλα τὰ μέρη του, Ιως αἱ γραμματὶ δὲν ἡσαν πάντη ὄρθαι καὶ ἡ σύνθεσις ἀμωμητος ἀλλ ἡ γραφὴ ἡτο τόσῳ τολμηρά καὶ τόσῳ ἐλευθέρα, ἡ φαντασία τόσῳ ἴσχυρά καὶ τόσῳ ἀρετής, αἱ λεπτομέρειαι τόσῳ ἀληθείες, ὡστε ἡτο ἀδύνατον νὰ μὴ ἐννοήσῃ τὶς ἀμέσως ὅτι εἶγε πρὸ ὀρθαλμῶν προϊόν γεωρδὲς μεγάλως διδασκαλεῖον.

Θὰ παριστάνεις βεβαίως τοποθεσίαν τινὰ τῆς Καλακυρίας ἡ τῶν Ἀβραΐζων. Φαντάσθητε βράγους μαύρους, ἔρημωμένους, ἀπειλητικούς, ἐπικρεμαμένους ὡς γέφυρα ἐπάνω ἀβύσσου· πεδιάδα ἔηραν καὶ κατηργμένην, φωτιζούμενην ἀπὸ τὸ διακεκομμένον καὶ πελιάδην φῶς οὐρανοῦ θυελλώδους, καὶ παλαιαὶς κορμοὶς προσιωνέους συστρεζομένους ἀπὸ τὴν λαίλαπα, ἢ ἀπηνθρωπωμένους ἀπὸ τὸν καραυνόν. Ψυχὴ γεννητὴ δὲν παρίστατο εἰς τὴν φρεγώδη ἐκείνην σκηνὴν ἢ μᾶλ-

λον, εἰς τὴν τρομερὰν ἐκείνην πάλην τῶν στρυγόνων πρὸς τὴν φύσιν, ὁ ἀνθρώπος υπέκυψε παθητος αἰλυόποτος τοιον θέντον; Ο ετούς μόνης δὲν τὸ τήγμα. Ήστατο συντεριμένα, καὶ τεμάχια φέρετος, ἀνιρωτίνους ἐφεντοτο διεσκορπισμένα παντάγια, ἀλλὰ κανένα σημεῖον δὲν σε εἰλεγεν ἐὰν ὁ ἀθλητὸς εἰς ὃν ἀντίκον τὸ θύλισθε ἐσείσα λειψάνα συνέτρεψε τὸ κρανίον παπτων ἐπὸ τὸν κρημνόν, ἢ σὲν κατεπικράγητο επὸ τοὺς ὀδοντας θηρίων. Μὰ εἰλεγετις ὅτι ἡτο ἀντιγραφὴ σελιδος τινος τοῦ Δάντη.

Η πορεψία πανταχόθεν τὴν εἰκόνα, τὴν ἐπικησίασσα εἰς τὰς δύσεις μου καὶ τὴν ἀπειλήσκουνα διὰ νὰ τὴν παρατητήσω ποσεκτικώτερον, εἰσὲ ὁ γέρων ἐπρίσε τὰς χειρας ἀπὸ εὐχαριστησιν γείρων διὰ τὴν ἐκστασιν γου.

— Ηξεύρεις ὅτι τοῦτο τὸ δόποιον μὲ διεκνύεις εἰναι: θαυμάσιον, εἶπον ἀποδώσας τὴν εἰκόνα, καὶ ὅτι τὸ μικρὸν τοῦτο ἀριστοργηματικός, ἀν καὶ δέν εἰναι ἐντελές, θὰ ἐχρησιμεύσεις στολὴ καὶ αὐτοῦ τοῦ μουσείου τῶν Στουδίων, ἢ καὶ τῆς αἰνούσιας τοῦ πείρηπος Βοργιέτη;

— Αρά, μὲ εἶπε, δέν μὲ μέμφσαι διότι λαμπάνω τόσην φροντίδα δι' αὐτό;

— Εξ ἐναντίας.

— Καὶ διτι δὲν ἔρπετω τοὺς μαργαρίτας ἐνώπιον . . . τῶν συμπατριωτῶν μου;

— Σ' ἐγκρίνω κατά πάντα.

— Καὶ δημας αὐτὴ είναι ἡ ὀλιγώτερον πολύτιμος τῶν εἰκόνων μου.

— Θὰ ἐκαμψη τὸ ίδιον εἰς τὸν τόπον σου.

— Καὶ δημας αὐτὴ είναι ἡ ὀλιγώτερον πολύτιμος τῶν εἰκόνων μου.

— Θὰ ίδω καὶ τὰς ἄλλας μὲ τὴν αὐτὴν εὐχαρίστησιν. Αλλὰ πῶς εὑρέθησαν, φίλε μου, εἰς τὰς γείρας σου, καὶ ποῖος είναι ὁ ζωγρέτος;

— "Α! ίδού, φορδούμας πῶς θὰ μὲ νομίσης καὶ σὺ γερουλύαρον, ὡς καὶ οἱ καλοί μου γείτονες τῆς Αγίας Αγάθης. Μὰ τὴν πίστιν μου τόσῳ γειρότερο. Θὰ σὲ τὰ διηγηθῶ δηλας διότι, πρέπει νὰ ηξεύρης, δὲν είναι μόνον τὸ πολύτιμον τῶν εἰκόνων, ἀλλ ἀκόμη, ἀλλὰ μάλιστα ἡ μνήμη ἐκείνου ὁ δόποιος μὲ τὰς ἐκληροδότησεν, ἡ δόποια μᾶς κάμνει νὰ είμισθε τόσῳ προσκολλημένος εἰς αὐτάς, καὶ εἰς ἐμὲ, καὶ εἰς ὅλους τοὺς πρὸ ἐμοῦ, καθὼς καὶ εἰς ἐκείνους οἱ δόποιοι θὰ μὲ διαδεχθοῦν. Ας καθήσωμεν, καὶ ἔκουσε μὲ ὅληγον.

— Σὲ ἀκούω, ἀπειλήσθη.

— Πρὸ διακοσίων ἐτῶν, ὡς σὲ προσίπα, ὁ πατέρας τοῦ πάππου τοῦ πάππου μου, πενιχρὸς χιαρικὸς ὡς κ' ἐγώ, ἐκάθητο εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας του διὰ νὰ ἀναπνεύσῃ ὅληγον δροσερὸν ἀέρα μετὰ τοὺς κόπους τῆς ημέρας. Η ἐσπέρα επρομηνύετο θυελλώδης μεγάλα σύννεφα, ἐπισωρευμένα τὴν ημέραν, ἐσκέπαζον πανταχόθεν τὸν φρίζοντα. Η σελήνη ἢ ὁ πόια ἐφεγγεν ὡς φάρος, μολις διέσχιζε διὰ τοῦ κοκκινωποῦ φωτός της τὸ πυκνὸν ἐκείνο τῶν ἀτμῶν παραπέτασμα. Ο Ροζάλβος Πάσκολης, (οὗτως ὠνομάζετο ὁ χωρικός) ἀμού παρετίρησε διε τὸν ούρανὸν τῆς Κα-

πότε και δις τὸν τῆς Γαστράς, ἵστημαι διὰ νὰ εμφῆ
εἰς τὴν οἰκίαν του. Άλλα ίδεν ἐγορμένον νέον δεκαρ
ετών εἶναι μὲν ἔτειν, σύναστυματος κατωτέρου του
μεσούτου, ταῦτα αποίου τὸ ἑξητερικόν εἰσίκνις μᾶλλον
ἔπανταν ἢ περιηγήτην. Η ὄψις του ήτον σγέδον μαυ-
ρη ὡς Λαζαρός, η λατέμαυρος κάρη του λιματζούμενη
ἀπὸ του μαύρου, στακτικής καὶ ἀναθεωμένη, καὶ τα ἐν-
δύματα του τίσαν κατεσγυμένα. Φαντάσου τὸ ἀντί-
τυπον του μικροῦ καὶ τοῦ λαζαράτορ ὡς τὸν ίδες πρό-
σον εἰς τὸν υφόρον, σκληρὸν υψηλοτερον, ταχνότερον
καὶ, εἰ δύνατόν, με βάκη γειρατέρη.

Ο ἄγνωστος, πληγιάσας τὸν Ροζάλιον, τὸν ἕ-
ρωτος μὲν μαρτιώνος γενναῖον καὶ ἴπποτικον

— Ήξεύρεις, φίλε μου, νὰ μὲ δεῖξῃ ἐδῶ πλησίουν
κακούς ζενούδογειον ὅπου νὰ εἴσω κατοικίαν καὶ τρα-
φῇ δυναμεις γραμμάτων;

Ο γέρων π.όγονός μου τὸν παρετέρητον ἐν πρώ-
τοις μὲ αποσίαν καὶ δυσπιστίαν, τόσον οἱ ψυχροὶ καὶ
ὑπερηφύνοι τρόποι τοῦ ξένου ἥσαν ἀσυμβίβαστοι με
τὸ συντρένον ἔνδυμά του καὶ μὲ τὴν φρινομένην
πτωγείαν του. Τούτων δικαὶως τὴν εἰλικρινή καὶ τιμίαν
ἐκφρασιν τῆς φυσιογνωμίας του, τὸν ἀπεκρίθη δχι μό-
νον εὔμενος, αὐλά καὶ μὲ ἀγκάθητα δέκας πατρικήν.

— Ή; τὴν ἄλλην ἀκριν τοῦ χωρίου είναι. Εν κα-
πηλειον ἀρκετά πεντρύν ὅπου θὲ εύης, ίσως δ, τι
ζετεις. Άλλι ἐπειδὴ πέτιν φθάστης ἀκόμη, φίλε μου,
θ' ἀρχιση τὸ βροχή, ἔλατος εἰς τὴν οἰκίαν μας καὶ
θὲ εύης καὶ ἀρτον καὶ μεσυλον . . .

— Άλλα πρέπει νὰ συμφωνήσωμεν προηγουμέ-
νως τὴν τιμήν, διότι δὲν είμαι ἀρκετά πλούσιος ἐπὶ
τοῦ παρόντος, καὶ τίποτε δὲν ἀποστέφομαι τόσον
πολὺ σοον τὰς συζητήσεις μετά τὸ γεῦμα, καὶ τὰς
φιλονεικίας μετά τὸν ὅπνον.

Ο χωρικός πληγιάσας τὸν νέον τὸν ἔλαθεν ἀπὸ
τὴν γείρα, καὶ σύρων αὐτὸν, εἶπε μὲ μαρτιών πραότατον

— Κύτταξε, φίλε μου, ἐπάνω ἀπὸ τὴν θύραν μου.

— Τι;

— Βλέπεις καμμίτην ἐπιγραφήν;

— Καὶ τί σημαίνει;

— Σημαίνει διτὶ δὲν είμαι ξενοδόχος, καὶ διτὶ οὐ-
τε πωλῶ οὔτε ἀγοράζω τὴν φιλοξενίαν μου.

Δοιπόν, εύχαριστο, καλές φίλε μου, ἀπεκρίθη
ἀμέσως ὁ ἄγνωστος. Θὰ ὑπάγω εἰς τὴν ἄλλην ἀκραγ-
τοῦ χωρίου, καὶ ἔως εἰς τὴν Ρέουμην, εἰ χρεια, χωρίς
διόλους ν' ἀναπαυθε, διότι ἔχω ἀπόφασιν νὰ μὴ δε-
γῆθω τίποτε ἀπὸ κανένα.

Καὶ ἐστράφη διὰ ν' ἀναγρήσῃ.

Ο γέρων χωρικός, πειραγθεὶς ἀπὸ τὴν ἀρνητιν αὐ-
τὴν, τὴνέλησε νὰ δειξῃ τὴν βάχιν του εἰς τὸν ἀγέ-
ρων ἐκείνον ἐπαίτην, διὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ διὰ
τὸν κακὸν χαρακτῆρά του. Άλλα στοχασθεὶς διτὶ ί-
σως ἡ ἀδικίας ἡ ἡ σκληρότητα τῶν ἀνθρώπων παρέξυ-
νε τὴν καρδίαν του, δὲν ἀπεράσισε νὰ τὸν ἐγκατα-
ταλεῖται. Η βρογή τργιζε νὰ πίπτῃ, ὁ ἀνευρος ἐστι-
ρίζε μὲ μανίαν, καὶ ὁ ταλαιπωρος νέος, μὲ δλην τὴν
ὑπερηφάνειαν τῶν λόγων του καὶ τὸ προσποιητὸν
θέριος του, ἐραίνεται τόσον ἀδύνατος, ώστε οὔτε τρίχ-
μηται δὲν θὰ κατώρθων νὰ προγράψῃ.

Ο Ροζάλιος τὸν ἐκράτησε λοιπὸν ἐνῷ ἡτομάζετο
νὰ ἀναγράψῃ, καὶ εἶπε μειδιῶν.

— Εἶσαι παράδοξος νέος, μὰ τὴν ψυχήν μου, καὶ
ὁ ἀντιθετικός. Ἄν ήσο, δεν θὰ εἶχε παριστατέαν
ὑπερηφάνειαν. Αδιάφορον δικαῖο, δὲν θέλω νὰ μὲ τύ-
πη ἡ συνείδησί μου δῖτι σὲ ἀρχηκα ν' ἀναγράψῃς
μὲ τοιούτον καρόδον, καὶ ν' ἀποθάνης εἰς τὸν δρόμον
χπὸ τὴν πεῖναν. Πληρόνεις λοιπὸν ἀφοῦ τοιαύτη εἰ-
ναι τὴν ἐπιβικίαν σου, επὶ μιᾶς δικαστικής νὰ ἀ-
πολέσῃς τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν τιμοτητά μου. Καὶ, ἀν
καὶ θέλης νὰ μεταβάλῃς τὴν οἰκίαν μου εἰς καπη-
λεῖον, σε ὑπόσχομαι νὰ μὴ σ' ἐκδάρω.

— Εστω, ἀπεκρίθη μὲ τὸν ἀδιάφορον ὁ ἄγνω-
στος. Ο ἀδειάσω τὸ βαλάντιόν μου, ἀλλὰ δὲν θ' ἀ-
φίω ἐνα γωρικόν τῆς Αγίας Αγάθης νὰ τιμήσῃ τὴν
γενναιοτητα καὶ τὴν μεγαλοδωρίαν μου . . .

Ο Ροζάλιος τὸν εἰπέσσε τότε εἰς τὴν οἰκίαν του,
καὶ τὸν παρουσίασσεν εἰς τὴν οἰκογένειάν του, ἥτις
ὑπεδίγηθη τὸν νέον ζένον μὲ τόσας περιποιήσεις καὶ
δόσεις φιλοφρούρων, ώστε ἐνῷ ήτον ψυχρός καὶ ὑπε-
ράφηνος ἐγείνεν ὄμιλητικός καὶ εὐπροσήγορος.

Τὸν ἐκάθισαν εἰς τὸ καλήτερον μέρος τῆς τραπέζης,
ὁ γέρων τὸν ἐδίδε τὰ καλήτερα φργυτά, ἡ σύζυγος του
τὸν ἐπρόσφιος κρασίον, καὶ τὰ τέκνα του τὸν ἐπερι-
στούζαν. Τὰ βάλη του ηὗζαν, οὕτως εἶπεν, τὰς
πόδες αὐτὸν περιποιήσεις. Οὔτε τὸ παρηγόχλουν μ'
ἐρωτήσαις οὐληράς, οὔτ' ἐψιθύροζαν ἀδιακρίτως, οὔτ'
ἐδείκνυαν ἀτοπον περιέργειαν· θταν ὄμιλει τὸν ήκουσαν
μὲ προσοχὴν, καὶ διαν ἐσιώπα εἶτε έστεβοντο τὴν σιωπὴν
του. Μὲν ἐνὶ λόγῳ, εύχαριστήθη τόσον ἀπὸ τὴν ἐγκάρ-
διον καὶ ἀρελῆ αὐτὴν ὑποδοχήν, ώστε εἰς τὸ τέλος
τοῦ δείπνου ὄμιλος ἀντισταθεὶς δὲν θὰ γρήγορα τόσω
ὑπερηφάνειαν μέλος τῆς οἰκογενείας.

— Λοιπόν! τέκνον μου, εἶπεν ο Ροζάλιος μὲ
μαρτιών αὖλα καὶ χωρίς θυμὸν καὶ χωρίς πικρίαν,
εύκολουθεῖς νὰ θέλης νὰ πληρώσῃς ώς νὰ ήσο εἰς κα-
πηλεῖον;

— Συγχώρησε με, πάτερ μου, ἀνέκραξεν ὁ νέος
οφέγκας τὴν γείρα του γέροντος; ἐνῷ οἱ ὀρθαλμοί του
έγειναν απὸ δάκρυα, ὄμολογῶ δῖτι σὲ ήδικησα. Η
ὑπερηφάνεια μου θὲ σ' ἐράνη καὶ ἀτοπος καὶ γε-
λοία· ἀλλὰ τόσα ἐπαθε απ' αὐτὴν τὴν παιδικήν
μου ἡλικίαν! Εποτίσθη μὲ τόσας πικρίας, ώστε
τὴν θύραν καθ' θη οἱ ἄλλοι ἀργύρουν νὲ ζοῦν, ἐγὼ ἐ-
πεθύμουν νὰ τελειώσω. Μ' ἐλεγες περὶ οὐλήρου δὲτι
έστι θύμην ὁ ιδιος ἀντισταθεὶς δὲν θὰ γρήγορα τόσω
ὑπερηφάνειος καὶ τόσῳ ἐπίμονος . . . Καὶ σμως, ἀν θέ-
λης ὄνομασέ με τρελόν, ἐπρόσθετες βαλών τὴν δεξιάν
εἰς τὸ μέτωπόν του, αἰσθάνομαι ἐκεῖ κάτι τι τὸ ὄ-
ποιον μὲ κατασταίνει πλέον ὑπερήφανον καὶ αὐτῶν
τῶν βασιλέων.

— Μὲν ἀνησυχής, υἱό μου, ἐπενθλαΐεν ὁ καλός
Ροζάλιος ἀπορῶν καὶ μαλλαχθεὶς τὴν καρδίαν ἀπὸ
τὸν παράδοξον ταύτην ὄμιλίαν μόλις ἀρχῆς τὴν
παιδικήν ἡλικίαν, καὶ ἔχεις ἐμπροσθέν σου τόσους
γρόνους ώστε ημπορεῖς νὰ καταφρονήσῃς τὴν ἀδικίαν
τῆς τύχης, καὶ νὰ διοξθώσῃς τὰ σφαλματά της.

— Μὲ τὴν πίστιν μου! ἔχεις δίκαιον, ἀνέκραξεν
ὁ νέος μεταβλών εὐθὺς ἡθος· εἰς τὸν διαβολὸν καὶ

ἡ λύπη καὶ αἱ φροντίδες! Ἀλλὰ δὲν μὲ λέγεις, διὰ τί μὲ ὄνομάζεις υἱόν σου, καὶ διὰ τί τὸ ὡραῖον τοῦτο παιδίον εἶναι εἰκὼν τῆς ἀδελφῆς μου; Διὰ τί μὲ ἀνενθυμήσει τὴν οἰκογένειάν μου;

— Πῶς! ἡράτησεν ὁ χωρικὸς μὲ ἥθος ἐπιπλήξεως, εἶχεις οἰκογένειαν καὶ τὴν ἀφῆκες;

— Ἀλλοίμονον! ἀνέκραξεν ὁ νέος, εἶχα· ἀλλ' ὁ πατήρ μου δὲν ὑπάρχει πλέον· καὶ δταν ὁ ποιμὴν ἀποθνήσκει· τὰ πρόβατα διασκορπίζονται.

Καὶ τὸ μέτωπόν του ἀνέλαβε τὴν πρώτην κατήργειαν.

— Ω! ἀνέκραξεν ὁ Βοζέλης κτυπήσας ἱὲ τὸν γρόνθον τὴν τράπεζαν· πόσον εἴμαι ἀνόπτος. Σ' ἀλιπῆς καὶ δευτέραν φορτίν μὲ τὰς μωράς ἐρωτήσεις μου. "Εχεις δίκαιον να μὲ ἀποστρέψεις.

— Εξ ἔναντίας, φίλε μου, καὶ διὰ νὰ μὴ νομίσετε ὅτι θέλω νὰ σανῷ μυστηριώδης, θὰ σᾶς διηγήσω ἐν ὄλιγοις τίς εἴμαι, πόθεν ἔρχομαι, καὶ ποῖος ὁ σκοπὸς τοῦ ταξειδίου μου. Ἐπειδὴ, δὲν τίξεύρω διὰ τί, ἀφοῦ ἡλθα εἰς τὸν κόσμον, δὲν ἔδοκίμασα ποτὲ τίσον πολὺ τὴν ἀνάγκην, δοσον ἀπόψε, ν' ἀνοίξω τὴν καρδίαν μου.

— "Ο, τι ἤμποροῦμεν νὰ κάμωμεν διὰ σὲ, ἐπανέλαβεν ὁ γέιων, εἶναι νὰ παρακαλέσωμεν τὸν Θεόν ὁ ὅποιος σὲ ὠδηγήσειν εἰς τὴν καλύτερην μας, νὰ βοηθήῃ τὰ σχέδιά σου καὶ νὰ εὐλογήσῃ τὰς ἐλπίδας σου.

— Δέχομαι τὰς εὐχές σας, φίλοι μου, καὶ πιστεύω ὅτι αἱ εὐγαῖ ἀνθρώπων καλῶν ὅποιοι εἴσθε θάμε μὲ βοηθήσουν. Είμαι δεκαεννέα χρόνων. καὶ δὲν είμαι οὔτε τυχροδιάκτης, οὓς σᾶς μαρτυροῦν τὰ φάκη μου, οὔτ' εὐγενής ιδιότροπος ταξειδεύων οὕτω πως ἐνδυμένος διὰ νὰ μὴ γνωρισθῶ. Είμαι ἀπλοῦς καλλιτέχνης· ἀλλ' ἀν καὶ ἀφοῦ ἐγεννήθην εὐρέθην καὶ εἰς καλάς καὶ εἰς κακάς περιστάσεις, δὲν ἡμην ποτὲ πόσον πτωχός καὶ τόσον δυστυχής δοσον σήμερον. Ἐγεννήθην εἰς μικρὸν χωρίον πλησίον τῆς Νεαπόλεως, ὄνοματόμενον Ἀρενέλλα. Ὁ πατήρ μου ἦτον ἀγγελτέκτων ἀξιώτατος, ἔχων δῆλα τὰ καλὰ πλὴν ἐνὸς μόνου, δὲν τὸν παρήγγειλαν ποτὲ νὰ ζωγραφήσῃ οὔτε μέσαν εἰσόντος. Οὐδεν οἱ γονεῖς μου, κακῶς ποιήσαντες, δὲν μὲ ἀρρήκαν γὰρ σπουδάσω τὴν τέχνην πρὸς τὴν ὀποίκην ἡσθανόμην ἀκατάσχετον κλίσιν.

— Ταλαιπωρείς νέος! Εγὼ δύμως δὲν θὰ ἐμποδίσω ποτὲ τὰ τέκνα μου νὰ σπουδάσουν διὰ τὴν επιθυμούν.

— Καὶ τόσω μᾶλλον καθόσον ἡ ἀπαγόρευσις εἶναι περιττή, ἀπεκρίθη ὁ ζένος ὑπομειδῶν. Λύγισε δόσον θέλεις μέχρι τῆς γῆς νέον δένδρον δυνατόν καὶ εὐχυμόν, μετάσηλέ το εἰς τόξον· αὐτὸ διαφεύγει τὰς γεράκες σου καὶ ἀνορθόνεται ἀμέσως. Μέστειλαν εἰς σχολεῖον μονχῶν οἱ ὄποιοι μὲ θεανάτοναν μὲ ἀπόδισ. Ἐπειθύμουν νὰ μὲ κάμουν ιερέα, καὶ μάλιστα καὶ Καμάλδολον (*). ἀλλ' ἀντὶ νὰ μάθω τὰ λατινικά

(*) Camaldolo, τάγμα μοναχικὸν θεμελιωθὲν τὸ 1042 ξετινι μικρῷ πεδιάδι τῆς Ἰταλίας καλουμένη Camaldoli, ὀποκείμενον εἰς αὐστηροτάτους κανόνας.

μην καὶ νὰ διαβάζω τοὺς ψαλμούς μου, ἔκλεπτε δσα κάρβουνα εὑρίσκα διὰ νὰ ἰγνογραφήσω τοποθεσίας εἰς τοὺς τοίχους τῶν κελλίων, ή νὰ ζωγραφήσω τὸ πρόσωπον τοῦ σεβασμιωτάτου διδασκάλου μας.

— Ο Θεός μόνος τίξεύρει πόσα ζυλοκοπίματα ἔφαγε ἐξ αιτίας τῶν ἀριστουργημάτων μου.

— Πῶς! καὶ σ' ἔδερεν! ἀνέκραξε θυμώσας ὁ χωρικός.

— Καὶ μὲ τὴν καρδίαν των! ἀπεκρίθη ὁ ζένος· τόσον ὕστε μίαν ήμέραν καθ' ἣν ἡ τιμωρία μὲ ἐφάνη ὄλιγον ὑπερβολική, ἀργά καὶ τὸ σχολεῖον καὶ τοὺς διδασκάλους μου, καὶ ἐπῆγα εἰς τὴν ἀκραν τοῦ κόπου, εἰς τὴν Ἀπουλίαν, τὴν Καλαβρίαν, τὰς Ἀθρούς· οἵτις καὶ δὲν τίξεύρω ποῦ ἀλλοῦ. Ἐπλανήθην ἀπὸ κοιλάδα εἰς κοιλάδα, ἀπὸ βουνόν εἰς βουνόν, καὶ ὑπέρερχα ψύχραν καὶ πείναν, ἕως ὅτου ἐπεσκ καὶ εἰς γερας ληστῶν, οἵτινες μὲ ἐβίασαν νὰ γίνωσιντροφός του. Πλὴν εἰς δῆλα μου τὰ ταξίδια, μεταξὺ δῆλων μου τῶν δυστυχιῶν, δσάκις ἐθυμάμην νὰ προμηθευθῶ μολυβδοκόνδυλον καὶ γραφίδας, δσάκις ἐθυμάμην νὰ ζωγραφήσω εἰς τὸ χαρτίον διὰ τι μὲ κατέβαινεν εἰς τὴν καρδιήν, διὰ τι προσέστηκλας τὰ δημητά μου, ἐλκυσμόνου καὶ λύπην καὶ δυστυχίαν, ἐλαχισ ἀπὸ τὴν καρδιάν μου, καὶ ἐπιπτε γνωστιστὸς διὰ νὰ εὐλογήσω τὸν Θεόν δστις μὲ εἶχε δώσει ὄρθια λιμούς διὰ νὰ θυμάζω τὴν φύσιν, καρδίαν διὰ νὰ αἰσθάνωμαι τὰ θυμάζεια της, καὶ χειρα διὰ νὰ ζωγραφῶ τὰ κάλλη της.

— Θεέ μου! πόσον ἔχασιον θὰ εἴναι τὸ ἐπάγγελμά σου, ὑπέλαβεν ὁ χωρικὸς ἔχασθεις ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ καλλιτέγνου.

— Τέλος πάντων ἐπέστρεψε εἰς Νεάπολιν, ἐπανέλαβεν ὁ νέος· ὁ πατήρ μου εἶγεν ἀποθίνει, ἡ πρωτότοκος ἀδελφή μου εἶγεν ὑπανδρευθῆ |τὸν Φραγκάνην, ζωγράφον ὄνομαστὸν, τὸν ὅποιον ἡ τύχη εἶχε μεταχειρισθῆ ὅπως καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν θείον μου. Θὰ ἐλεγέ τις ὅτι ἡ ἐνδειασ ἡτονα τῆς οἰκογενείας μας· ἀρχισα νὰ ἐργάζωμαι ἡμέραν καὶ νύκτα διὰ νὰ βοηθήσω τὸν γαμβρόν μου· ἀλλ' εἰς μάτην οἱ κόποι μου! Οἱ ἐμποροὶ μὲ ἐρρίπταν εἰς τὸ πρόσωπον τὰς ζωγραφίας μου, ἡ καὶ ἀν τὰς ἡγόραζαν, ἡ τιμὴ δὲν μὲ ἐθίσανεν οὔτε διὰ νὰ ἀγροφάσω γρωστῆρας καὶ χρώματα. Μὲ ὄνοματίν καταφρονητικῶς Σαλβατοριέλλον, ἀλλ' ὀρκίζομαι διὰ θά μὲ ὄνομάσου μίαν ἡμέραν Σαλβατόρ. Ἀψυχῶν, ἔξησθενημενος, καταποκύμενος ἀπὸ λύπην καὶ θέμην, θὰ ὑπέκυπτε εἰς ἀπελπισίαν, ἐὰν ἔκεινος τοῦ ὅποιου φέρω τὸ ὄνομα (*) δὲν ἔγειε νὰ μὲ σώσῃ διὰ θαύματος.

Ἐνῷ ἐπώλησα μίαν εἰκόνα εἰς τὸν ἔρετον τῶν ἀγοραστῶν μου, δστις καὶ ἐκλασεν ἀκόμη τὰ ὄλιγα λεπτὰ τὰ ὄποια μὲ εἶχε δώσει, μία ώραια διμάξα ἐστάθη αἰρνης ἐμπροσθεν τοῦ ἐργαστηρίου. Η θυρὶς ἤνοιχθη, καὶ κύριός τις εὐγενοῦς καὶ ἀξιοπροποῦς ἔχωτερικοῦ, ἔκαμε νεῦμα εἰς τὸν μεταπρίταν, καὶ ἐζήτησε νὰ ἴδῃ τὴν εἰκόνα τὴν ὄποιαν εἶχεν θάλιθεσει. Ἐνῷ δὲ αὐτὸς ἔκυπτεν ἐδοχειαίως τὴν καρ-

(*) Salvator, ήτοι Σωτήρ. Εννοεῖ τὸν Θεόν. Σ. Μ.

γήν, έγώ, κρυφθείς δύπισθεν τῶν τροχῶν τῆς ἀμάξης, δὲν ἔχασε οὔτε λέξιν τῆς ὄμιλέκς των.

— Ποία εἶναι τῆς εἰκόνος αὐτῆς η ὑπόθεσις; Τρόπησεν ὁ κύριος λαβὼν τὴν εἰκόνα απὸ τὰς γείρας τοῦ μεταπράτου.

— Τὴν βλέπετε, ἔζοχώτατε, εἶναι η Ἀγαρ εἰς τὴν ἔρημον.

— Δὲν ίδα ποτὲ εἰκόνα μὲ τόσον αἰσθημα ζωγραφικένην, απεκρίθη ὁ κύριος καὶ τὶ ζητεῖς δι' αὐτήν;

— ἔζοχώτατε, εἶκοσι . . . εἰκοσιπέντε δουκάτατοσφ τὴν γῆγεσσα.

Οταν τὸν ήκουσε μὲ θλίβεν δρεῖς νὰ τὸν πνίξει.

— Εἰκοσιπέντε δουκάτα! ἐπανέλαβεν ὁ ἵππότης τὴν δέδεις διὰ τίποτε, τὴν ἀγοράκω. Καὶ ποῖος εἶναι ὁ ζωγράφος;

— Ο ζωγράφος, ἔζοχώτατε, ὑπετραύλισεν ὁ μεταπράτης τὶ σᾶς μέλει διὰ τὸν ζωγράφον;

— Ήλες! τὶ μὲ μέλει, ἀνόητε;

— ἔζοχώτατε, η συμφιωνιστικής εἶγεινε, καὶ δύοιον καὶ ἡνὶ εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ ζωγράφου, θὰ πληρώσετε.

— Ίδοι τὰ εἰκοσιπέντε δουκάτα ἔγεις καὶ ἄλλα νὰ εἰπῃς;

— Ο ζωγράφος, ἔζοχώτατε, εἶναι νέος τις ὄνομαζόμενος Σαλβατοριέλλος.

— Εἰπὲ λοιπόν εἰς τὸν νέον αὐτὸν ἐκ μέρους μου, δτὶ οστικοὺς ἔγεις εἰκόνας νὰ πωλήσῃ νὰ ἐλθῃ εἰς τὸν ἵππότην Δανφράγκο, καὶ θὰ τὰς ἀγοράτω ἔσσον θέλει διότι τῇ ἀληθείᾳ ὁ μικρὸς αὐτὸς Σαλβατόρ εἶναι μέγας ζωγράφος.

Αἱ λέξεις αὐταὶ μὲ ἐπανέδωκαν ὅλον τὸ θάρρος μου. Αστικὰ τὴν Νεάπολιν, τὴν ἀγνώμονα πατριδα μου, ἀρχοῦ οὐδεὶς προφήτης δεκτὸς ἐν τῇ πατριδὶ, αὐτοῦ, καὶ ἔρθεσα πεζὸς ἔμεις ἐδῶ, μὲ πόδις πετακούμενος, μὲ στόμαχον κενὸν, μὲ ἐνδύμετα σχισμένα, ἀλλὰ μὲ καρδίαν πλήρη πίστεως καὶ ἐλπίδος. Δὲν μὲ μένει παρὰ μισὸν τάλληρον διὰ νὰ φθάσω ἔως εἰς τὴν Ρώμην· η Ρώμη εἶναι τοῦ λαιποῦ η πατρὶς μου, αὐτὴ η τύχη καὶ η δόξη μου!

Ἐνῷ ὁ νέος ὁδοιπόρος διηγεῖτο τὴν ιστορίαν του, ο Ροζάλβος καὶ ὅλη του η οἰκογένεια συνηθοίζοντο περὶ αὐτὸν, καὶ τὸν ἐφίλοφρόνον καὶ τὸν ἔγκωμιαζόν. Η ἔνθερμος ὄμιλία τοῦ καλλιτέχνου εἶγε διαδώσεις σπινθῆρας εἰς τὰς καρδίας τῶν τιμίων ἐκείνων γωρικῶν. Παρετήρουν τὸν ξένον μὲ ἀφελῆ ἀπορέιν, καὶ γενθάνοντο ἐλκυόμενοι απ' αὐτὸν ὡς ἀπὸ θέλγητρου τὸ ὄποιον δὲν ἔνδουν.

— Α! φίλοι μου, ἐπανέλαβεν δ νέος, ἀν κ' ἐνιγμῷ τώρα δτὶ τὴν φιλοξενίαν σας δὲν δύναμει νὰ πληρώσω οὔτε μὲ χρυσόν, δότε μα τούλαγιστον τὴν ὅλειν νὰ σᾶς ἀποδείξω τὴν εὐγνωμοσύνην μου. Αἴρων πολλὰ ἐνωρίς, θ' ἀναχωρήσω ἀπ' ἐδῶ διὰ νὰ ὑπάγω διότου μὲ προσκαλεῖται ο Θεός. Αλλὰ δὲν θέλω νὰ γενισθῶ ἀπὸ σᾶς γωρῖς νὰ σᾶς ἀφήσω μίκην ἐνθύμησιν. Εγώ εἰς τὸ δισάκκιον μου γραφίδας, χρώματα, κομμάτια πανίου καὶ κηρωτοῦ, χορδὰς κιθάρας καὶ μουσικήν, ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα γύφτειν καὶ καλλιτέχνου. Βλέπετε δὲ δτὶ δὲν εἶναι πολλὰ βαρέα. Θὰ σᾶς κάμω λαιπὸν μίκην ιγνογράφίαν· γαὶ μὲν

πρὸς τὸ παρόν δὲν ἔγει καμμίαν ἀξίαν, ἀλλὰ τὶς ἡξένρεις ἀργότερα; Θὰ τὴν πωλήσετε ἵσως πολὺ καλά, εἰνὶ ἐκπληρωθῆ ἡ προφητεία τοῦ ἀγαθοῦ Δανφράγκου.

Τότε, κύριε, μὲ γείρα στερεάν καὶ βεβαιών ἐσχεδιογράφησε τὴν ώραίαν τοποθεσίαν τὴν ὅποιαν ἔχει μασσεῖς. Τώρα ήξενρεις περὶ τίνος θέλω νὰ ὄμιλησω. Ἐκν δικαὶος ὁ ρυθμὸς τῆς εἰκόνος δὲν σὲ ἀνεκάλυψε τὸ ὄνομα τοῦ ζωγράφου, θὰ σὲ δεῖξω τὰς δύο ἄλλας, καὶ θὰ σὲ εἰπῶ, δισον ἡμπορῷ συντομώτερον, πότε ἐχαρίσθησαν εἰς τὴν οἰκογένειάν μου.

Ἐνταῦθα ὁ ἀπόγονος τοῦ Ροζάλβου Πάσκολη ἐσιώπησε, καὶ μὲ ητένισε μετά τινας δισταγμούς, τελαντεύμενος μεταξὺ φόβου καὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ἔχακολουθήσῃ τὴν διηγησίαν του.

Καὶ τῷντι εὐησμενίζεται τοσοῦτον διηγούμενος τὴν ιστορίαν αὐτὴν, ὥστε ἂτο δίδικον νὰ διακρίω τὴν χαράν του καλοῦ ἐκείνου πρεσβύτου, γωρικοῦ τα συνάμα καὶ καλλιτέχνου, τῆς ἀξιολόγου ἐκείνης ἀμφιβίου φύσεως, ἐάν ὁ ἀναγνώστης μὲ συγγωρῆ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν λέξιν τεύτην. Τὸν παρεκκλησα λοιπὸν νὰ ἔχακολουθήσῃ, καὶ, γάριν τῆς ἀληθείας, ὅμολογῶ ὅτι δὲν μὲ ἀρῆκε νὰ επαναλάβω καὶ δευτέραν φαράν τὴν παράληπσίν μου.

— Ποῦ εἶχαμεν μείνει, κύριε;

— Εκεῖ δπου ὁ νέος ἀνεγέρηται εἰς τὴν Ρώμην, καὶ ὁ τρίπαππός σου, νομίζω, εδέγκη τὸ σχέδιον τὸ ὄποιον μὲ ἔδειξες.

— Ναι! ἔχακολουθήτεν δι γέρων διώδεκα γρόνους ἐκτοτε δὲν ήκούσαμεν τίποτε διὰ τὸν Σαλβατοριέλλον. Οι γωρικοὶ τῆς Αγίας Αγάθης ἐπεστρεψαν εἰς τὰ συνήθη Ἑργατῶν, καὶ κανεὶς δὲν ἔθυμητη πλέον τὸν νέον ὁδοιπόρον ο ὑποίος κατέλυσε μίκην μόνην γύντα, ἐξ αἰτίας τοῦ γειμῶνος, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ροζάλβου.

Μετὰ διώδεκα ἔτη μίκην περὶ μεσημέριαν, ἐνῷ ηστραπτεῖν δ ἦλιος τοῦ Ιουλίου, ὄλοκληρον τὸ γωρίον συνεκυνθῆ ἀπὸ τὴν ἀριζενή ξένου σημαντικωτάτου. Εάν διδλεπεις τὸ μεγαλεῖόν του θὰ ἐλεγεις ὅτι ἡτον πρίγκηψ τῆς αὐτοκρατορίας δ ἐκ τῶν μεγιστάνων τῆς Ισπανίας τῆς πρώτης κλάτεως. Οι ἀμαζητάται ἐκτύπουν τὰς μάστιγας των ὧς ἀν ἔργραν αὐτὸν τὸ διώδεκα Αρκον. Συνοδία πολυχρόνου, μπηρετῶν ἐπροπορεύετο τῆς ἀμάξης συρομένης ἀπὸ δέξιογκα τὰ ὄποιας ἀγνίκαν, καὶ διπορίζαν τοὺς γαλινοὺς μὲ τὸν ἀρρέδον τοῦ στόματός των. Ο ξένος ἐστάθη ἐμπροσθεν τῆς θύρας τοῦ Ροζάλβου, καὶ πρὶν προφύξασιν οι ἀνθρώποι του νὰ καταβιβάσουν τὸ βάθρον, ἐπήδησεν εἰς τὴν γῆν. Ήτον νέος καὶ λαμπρός ἵππότης τριακοταδύνω ἔως τριακονταεσσάρων γρόνων, ἔχων ώραιότητα ἀνθρικήν, καὶ σπενίαν κομψότητα. Τὰ γωρικτηριστικά του ἦσαν τόσω ζωρά, οι ὄρθαλμοι του τόσω μαύροι, η ὅψις των τόσω μελαγχροινή, τὸ μυστάκιον του τόσω λεπτόν καὶ ἀναστικωμένον, ὥστε ώμοιας μᾶλλον Ισπανὸν η Νεαπολίτην, μᾶλλον Αραβίας η Ισπανόν.

Ἐφόρει ώραιότατον ἔνδυμα τὸ ἱμάτιον του ὅτον πλουσιώτατα κεντημένον, δ πλός του γρυποστολιστος καὶ πτερωτός, καὶ τὸ ζήρος του εἰγεις θάκην ἀπὸ βε-

λοῦδον καὶ λαβῆν ἀδαιμαντίνην. Ὁλα ἦσαν πολυτε- πλούτη, ἀπήλαυσα δὲ τι καὶ ἀν ἐπεθύμησα. Τὰ πράγ- λεστατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα. Ἐνῷ δὲ ὁ Ροζάλ- βος, ἀσπρουμάλλης καὶ κύπτων, ἐπροχώρει διὰ νὰ ἐρωτήσῃ ποῖος ἦτον ἔκεινος δέτις κατεδέχετο νὰ στα- θῇ εἰς τὴν θύραν του, οὗτος προλαβὼν ὑπῆγε πρὸς τὸν γέροντα, καὶ τὸν ἔξεφρασεν ἐν ὅλιγοις τὸν σκο- πὸν τῆς ἐπισκοπῆς του.

— Είμαι, εἶπε, φίλος τῶν εἰκόνων, μανιώδης ἀ- χαιολόγος. Διὰ νὰ ἀποκτήσω ἐν ἀριστεύογημα τὸ ὄ- ποιον δὲν ἔχω, καὶ διὰ νὰ γονιώσω ἐν κακτυλιόλιθον, δίδω τὸ ἥμιτυ τῆς καταστάσεως μου. Συγνά κατα- βαίνω ἀπὸ τὴν ἀμυξάν μου, συγνά τρέγω πεζός διὰ νὰ ἐρευνήσω τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία, τὰ παλάτια καὶ τὰς καλύβας· διότι πολλάκις σκεπάλυψε σπάνια σκεύη, πολυτίμους πανοπλίας, καὶ ὅλα ἀντικείμενα μεγάλης ἀξίας, εἰς μήρη τὰ ὄποια δὲν ἐπερίμενα νὰ τὰ εὕρω.

— Κύριε ἵππότα, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, μὲ κακο- φρίνεται· διὰ τὸν κόπον τὸν ὄποιον ἔλαβες ἐρχόμε- νος εἰς τὴν οἰκίαν μου, διότι δὲν θὰ εῦρῃς τίποτε ίκανὸν νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχήν σου.

— Ισως ἔχεις τίποτε τοῦ ὄποιου ἀγνοεῖς τὴν ἀξίαν.

— Δὲν μὲ φαίνεται, ἔξογώτατε.

— Ἀς ίδωμεν ἐν τοσούτῳ, ἐπανέλαβεν ὁ ξένος.

Καὶ χωρὶς νὰ περιμείνῃ περιτέρῳ ἀπάντησιν, ἐμβῆκεν εἰς τὴν αίθουσαν, καὶ περιετήρει πανταχοθεν. Αἴφνης ἡκτινοβόλησαν αἱ ὀφθαλμοὶ του, καὶ ἀνέκραξε μὲ φωνὴν ἐνθουσιώδῃ·

— Τί σὲ εἴπα, καλέ μου γέρων; Ιδοὺ μία μικρὰ εἰκὼν ἡ ὄποια μὲ εἶναι πολλὰ κατάληλος.

— Η εἰκὼν αὗτη δὲν εἶναι διὰ πώλησιν, ἀπεκρί- θη ἀποτόμως ὁ γέρων.

— Φαίνεται· δὲν δὲν ἔλευσεις δὲτι εἴμαι ἀνθρώπος δίδων καὶ πεντάκοντα τάλληρα.

— Σὲ εἴπα, ἔξογώτατε, δὲν εἶναι διὰ πώλησιν.

— Λοιπὸν διπλασιάζω τὴν τιμήν.

— Αδιάφορον.

— Τὴν τριπλασιάζω.

— Καὶ δεσμὸν βαρύνει γρυσὸν ἀν μὲ δώσης, πάλιν δὲν τὴν πωλῶ, ἔξογώτατε.

— Λ! καὶ τὶ πολύτιμον ἔχει αὐτὴ ἡ εἰκὼν;

— Αὐτὴ ἡ εἰκὼν, ἔξογώτατε, εἶναι ἐνθυμηταὶ ἐ- νὸς πτερυγοῦ νέου, τὸν ὄποιον ἴδα μὲν μίαν μόνην φο- ράν, ὅλλα θ' ἀγαπῶ πάντοτε.

— Ήτον γέρος;

— Μόλις εἰκοσαετής.

— Καὶ ποία ἦτον ἡ πατέρης του;

— Η Νεάπολης.

— Τὸ δνομά του;

— Σαλβατοριέλλος.

— Ελα εἰς τὰς ἀγκάλας μου, καλέ μου Ροζάλ- βος, ἀνέκραξεν ὁ ξένος δικρόστες ὁ Σαλβατοριέλλος τὸν ὄποιον ἀγαπᾶς τόσον εἴμι· ἔγω· βλέπεις δὲτι αἱ εὐχαὶ σου ἐκαρποφόρησαν. Είμαι ὁ πρῶτος τοῦ αἰῶνός μου, αἱ εἰκόνες μου πληρόνονται μὲ δουκάτα, καὶ οἱ καθηδινάλιοι καὶ οἱ πρίγκηπες συναμιλλῶνται ποῖος νὰ πρωτοελθῃ εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου. Τιμάς, ήδονάς,

ματαὶ ὑπερέβησαν τὰ ὄντες μου. Καὶ ὅμως, ἐπρόσθε- σε γχυηλώσας τὴν φωνὴν, ἀν ἔξευρες, καλέ μου Ρο- ζάλβος, εἰς ποῖα μέσα πορεπά κατέβην διὰ νὰ ἔλ- κυσω τὰ βλέμματα τοῦ πλήθους, διὰ νὰ ἐνχυκαλισθῇ τὸ μάταιον ἔκεινο φάντασμα τὸ ὄποιον ὄνομά, ομεν δόξαν, καὶ τὸ ὄποιον εἶναι ἀνεμός καὶ καπνός. Διὰ νὰ καταστήσω σταθερωτέραν τὴν αὔριστον καὶ περαστι- κὴν ἔκεινην φήμην, ητίς ποτὲ μὲν πετά περὶ τὸν ἔνα ποτὲ δὲ περὶ τὸν ἄλλον, ὡς ἀνεμός πνέων ποτὲ μὲν πρὸς Βορρᾶν ποτὲ δὲ πρὸς μεσημέριαν, ἀς ἔξευρες πό- σον ἐπάσχεσσα, πόσα ὑπερφράζει... Εγεινε κωμῳδίας, γελωτοποιίας καὶ σκηνικούς. Ο Σαλβατόρης ἔγεινε Κο- διέλλος. Λίσχος καὶ ανάθεμα εἰς τὸν διεφύκομένον τοῦτον αἰῶνα, εἰς τοὺς αἰτίους τούτους ἀνθρώπους, εἰς τὰς κατηραμένας αὐτὰς πόλεις!

— Καὶ πῦρ, τάκνον μου! πάντοτε εἴται μελαγχο- λικός, καὶ πάντοτε ἐρεμεισμένος καθ' ὅλων; Τίποτε δὲν ισχύει νὰ καταπραύῃ τὴν καρδίαν σου;

— Εἶναι ἀληθές, εἶπε, γαμογελῶν ὁ καλλιτέχνης ἱτοιμαζόμενην νὰ σ' ἔξιστος ἦσαν μίαν απὸ τὰς σατύ- ρας μου, λητυμανήσας δὲτι εἶναι προτιμότερον νὰ στὴν ζωγραφίσω, ἀφοῦ ἀγαπᾶς τόσον τὰς εἰκόνας. "Οτικν πρὸ δώδεκα γρόνων ἐπέρχεσαι ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Λαγάθην, σ' ἐπιχεδίασαι σπηνὴν βουνῶν ἐν μέσῳ τῶν ὄποιων εἶχα ζήτει ἔως τότε τώρα ὅτε ἐρχομένη ἀπὸ τὴν Ρώμην. Ωκε σε ζωγραφήσω μίαν εκηνὴν τῆς αὐ- λῆς ἀπὸ τὸν ὄποιαν ἀνεγωρητα. Τότε εὐχαριστήσε μὲ μίαν συζεδογραφίαν τοῦ Σαλβατορού, τώρα θὲ λαδῆς μίαν εἰκόναν τοῦ Σαλβατόρο.

— Καὶ θὰ τὴν ἀγαπῶ διπλασίως, διότι τώρα ἔχω εἰς τὴν οἰκογένειάν μου ζωγράφων καὶ σοφόν. Μή νομίζεις, κύριε ἵπποτε, δὲτι αστειεύουμεν ἀπὸ τὴν νύκτα ἔκεινην καθ' ἣν ἐκοιμήθης εἰς τὴν οἰκίαν μου, ὁ νεώτερός μου υἱὸς ἐματίς ζωγραφικήν καὶ γραμματικήν. Τίς έξευρες ἀν μίαν ήμέραν δεν θ' αν- τιγράψη τὰς εἰκόνας σου ή δὲν θὰ γρίψη τὰ ὑπο- μνήματά σου; Έν τοσούτη φίλης δὲτι τὸ ἀνέλπι- στον τοῦτο;

— Σ' ἐπιστάθε, φίλε μου, ἀνέκραξεν ὁ Σαλβατόρης ἔχω σίδην τὸν ὄποιον ὄνομά, Ροζάλβον.

Καὶ ὁ καλλιτέχνης καὶ ὁ χωρικός ἐνηγκαλίσθησαν ἀλλήλους. Καὶ οἱ δύο διετήρησαν τὴν μενήμην τῆς σύγενούς καὶ ἐγκαρδίου φιλέτες των.

“Ο Σαλβατόρης ἔνευσε πρὸς τοὺς ὑπηρέτας του, καὶ ζητήσας τὸ πυξίδιον καὶ τὰς γραφίδας του ἐπωρά- φησε τὸ παράδοξον καὶ θαυμάσιον ἀντικείμενον τὸ ὄποιον θὰ ήττη. Αὐτὸς εἶναι τὸ δεύτερον ἀριστούργημα τῆς συλλογῆς μου.

Καὶ ταῦτα εἴπων ὁ γέρων τῆς Αγίας Λαγάθης ἔξ- θισλεν ἀπὸ τὴν σκευοθήκην τὴν δευτέραν εἰκόνα του πλουσίων περιεστολισμένην, ἀπέσταλε τὸ καλύπτον αὐτὴν μεταξύτων, καὶ μὲ τὴν ἔμειξε σιωπῶν.

Τότε πιστὴ παράστασις, θὲ μᾶλλον πρώτη ίδεις τῆς περιφύμου εἰκόνος τῆς Τόλης. Η Θεά διαχέει ἀπὸ τοῦ κέρατος τῆς Αμαλλείας ποταμὸν μιτρῶν, στεφάνων, στευρῶν καὶ λιθῶν πολυτίμων, ἐνῷ γερου- σιασταῖς, καρδινάλιοι καὶ ἐπίσκοποι, ὑπὸ μορφή-

ζέων ἀκαθάρτων ἢ ἔρπετῶν φυρμακερῶν, διεκμέχονται ὑπὲρ τῶν θησαυρῶν αὐτῶν. Νὰ παραστήσῃ τις τὴν φαντασίαν, τὸ πνεῦμα, τὸν οἰστρον τοῦ ζωγράφου κατὰ τὴν ζωηρὰν καὶ δηκτικὴν ταύτην ἀλληγορίαν, εἶναι ἀδύνατον. Περιωρίσθη λοιπὸν νὰ εἴπω εἰς τὸν χωρικόν μου διὰ ὃτο τῷντις κύριος ἀριστούργηματος.

— Εὐνοεῖται, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθὲς πρωτότυπον τοῦ Σαλβατόρος ἐκεῖνο τὸ ὅποιον σώζεται εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἶναι ἀντίγραφον.

Δοιπόν, διὰ νὰ σὲ τελειώσω τὴν ἱστορίαν μου, μόλις ὁ ἔνδοξος ζωγράφος ἐτελείωσε τὴν εἰκόναν αὐτὴν, καὶ ἀπεγαιρέτισε τὸν Ροζάλεον. Πρὶν δμιας ἀναχωρήσῃ, λαβὼν αὐτὸν κατ' ἴδιαν, καὶ πεσὼν εἰς τοὺς πόδας του,

— Πατέρ μου! εἶπεν, ὅταν ἀπὸ τὴν Νεάπολιν ὑπῆρχε εἰς τὴν Ῥώμην μ' ἔβοιθησαν αἱ σύγαι αὐτὸλακτίστρα μεταβάσιναν απὸ τὴν Ῥώμην εἰς τὴν Νεάπολιν, ἵγιο ἀνάγκην καὶ αὐτῆς τῆς εὐλογίας, ἐπειδὴ ὑπάγω νὰ ἐκπληρῶ τὸ επολήν ἀγίαν καὶ ὄμοιαν. Εὐλόγησέ με λοιπόν! η πατρίς μου μὲς ἀπερνήθη, καὶ ὑπάγω νὰ ἐκπικῆθῶ τὴν πατρίδα μου, συντελέω διδυμιας εἰς τὴν εὐδαιμονίαν της!

— Ο Θεός νὰ σὲ ευοδεύσῃ καὶ νὰ σὲ προστατεύσῃ, τέκνον μου· φοβοῦμαι διμιας μὴ οἱ ἀγῶνες σου ἀποβούν μάταιοι· . . .

Αλλοίμονον! ὁ καλός μου τρίπαππος εἶγε δίκαιον. Εξ μῆνες δὲν εἴχαν εἰσέτει πορέλθει ἕκτοτε, καὶ μίαν ἑπέραν περὶ τὸ μεσονύκτιον, ἵνῳ οἱ κατοίκοι τῆς Ἀγίας Ἀγάθης ἔκοψιντο ὅποιον βαθύτατον. Τικουΐθη κροτάλισμα δινατόν εἰ; τὴν θύραν του Ροζάλεου. Ο γέρων ἐπικείθη πρῶτος, εἰς υἱούς του ἡρακλεον τὰ πυροβόλα των, καὶ αἱ γυναικες ἀρήκουν φυνδής τρόμου.

— Τις εἶναι; ἡράτησεν ὁ Ροζάλεος περίφρεσος.

— Εγώ, ὁ Σαλβατόρας ἀνοίξει με.

Η θιραγνοίχη καὶ ὁ Ροζάλεος ὥπισθογώροσεν ἐνώπιον φαντάσματος. Ο Σαλβατόρ, φορῶν κατάμαυρα ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, τὴν καμηλὴν ἔχων ὠρθωμένην, τὸ γένειον ἀτακτον, καὶ τὸ ξίφος γυμνὸν, ἐφαίνετο ὡς φύτασμα ἐξελθόν ἀπὸ μνήμα.

Τετέλεσται! εἶπεν ἡ Νεάπολις ἐλουλεύητο ποτε. Τὸν ἀλιέα, τὸν θελήσαντα νὰ τὴν ἀπαλλάξῃ τοῦ αἰσχούς, τὸν ἐφονευσαν, τὸν Φρακανζάνην, τὸν γαμβρόν μου, τὸν ἐφαρμάκισαν, ὁ Ανιέλος Φολκόνης ἔφυγεν εἰς Γαλλίαν, καὶ ἐγὼ ἐπανέρχουμαι εἰς Ῥώμην διὰ νὰ μὴ ἐπιστρέψω πλέον. Λούτη εἶναι ἡ τρίτη καὶ ἡ τελευταία φορὰ καθ' ἣν μὲ βλέπεις. Μόνος ἐγὼ ἐπιζώ ἐκ τῶν ἰπποτῶν του Θανάτου.

Σὲ διώκουν, τέκνον μου; ἡράτησεν ὁ Ροζάλεος μὲ τὴν φιλοστοργίαν καὶ τὴν πατρικὴν ἐκείνην, ἀγρευχίαν τὴν ὄποιαν εἴχεν ἀνέκαθεν ὑπὲρ αὐτοῦ.

— Αν μὲ διώκουν! ἐπανέλαβε τεταρχυμένος ὁ ζωγράφος· ναὶ, ἀλλὰ μὲ διώκουν οἱ λογισμοὶ μου, ἡ λύπη μου, ἡ μανία μου. Γρηγορα, γρηγορα, φέρετε γραφίδας, χρώματα, ἡ θά τρελαθῶ.

Καὶ διασκελιζόμενος τὴν αἴθουσαν, ἐκλαίειν, ἔδρυ χάτο, ἀπέσπα τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του. Επειτα, ἀπάσσας γραφίδα μὲ γείρα σπασμώδη, ἐσχεδίασεν

ἐπὶ πανίου τὴν φρικωδεστέραν σφαγὴν ἥτις Ἑλωγραφήθη πώποτε. Τικοθέτω διὰ δὲν ὑπάρχει καμιά μάχη εἰς τὸν κόσμον ἵκανη νὰ παραβληθῇ μὲ τοῦτο τὸ θριστούργημα. Κύτταξ!

Καὶ ταῦτα εἰπόν, ἀπετύλιξεν ὅλως ἐνθουσιῶν τὴν τρίτην εἰκόνα του·

Καὶ ἐπιμόνησις θυμασμοῦ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ στόμα μου. Ποτὲ δὲν ίδον οἱ ὄφθαλμοι μου ὠραίοτερον ἀντικείμενον! Δὲν ἔτοις τοποθεσία ἀγρία, οὔτε σάτυρος ἂτο σκηνὴ φρικώδης, τρομερά, σκηνὴ ὀλέθρου, θανάτου καὶ ἐκδυκήσεως! Ιπποι ἐπλεον ἐντὸς ποταμοῦ αἵματος· κεραλαί, χωρισθεῖσαι ἀπὸ τοὺς κορμούς, κατεκυλίοντα ως εφκίσαι φυγραί καὶ τραυματικαὶ ὀλοκύζοντες, καὶ νικηταὶ ἀλαζόνοτες, καὶ πολεμισταὶ ἀγωνῶντες! Καὶ αὐτὴ ἡ πραγματικότης δὲν εἶναι βεβαίως τρεμερωτέρη!

— Λοτόν! τί λεγεις φίλε μου;

— Λέγω διτελεῖς τὰ τρία ἀριστούργηματα τοῦ Σαλβατόρος Ροζά.

— Καὶ ἐγὼ λέγω διτελεῖς τὸ γεῦμα εἰνίοντα, ἀναφύνονταν ὁ μικρὸς γωρικός, βαλῶν τὴν φίνα εἰς τὴν θύραν τοῦ ἐργαστηρίου.

Μετά τὸ τέλος τοῦ γεύματος, γεύματος φαιδροτάτου καὶ εὐθύμου, ἀφίκεται τοὺς καλούς μου φίλους τῆς Ἀγίας Ἀγάθης, λυπούμενος ἀπὸ καρδίας διότι δὲν ἔδυνάμην ν' ἀμείψω καὶ ἐγὼ τὴν φιλοξενίαν των διτελεῖς ἀριστούργημάτων.

Οσογ διὰ τὸν μικρὸν Σαλβατόρ, τὸν ὄποιον ὁ Ιατίνος καὶ ἐγὼ εἴχομεν ἐκλάδει ἀντὶ Αλθίοπος, τὸν εὐηγκα, κατὰ τὴν τελευταίαν μου περιγησιν, εἰς Ῥώμην, διεπιέποντα μεταξὺ τῶν ὑποτρόφων τοῦ βαπτιλέως τῆς Νεαπόλεως.

—⇒ΦΙΛΟΦΩΣΦΑ—

ΠΕΡΙ

ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ

ΤΩΝ

ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ίδε Φυλλ. ΣΗ'.)

—ο—

Όλα τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα ἴσχυουσι μόνον περὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἀρρένων. Περὶ ιδιαιτέρων δὲ καταστημάτων διὰ τὰ κοράτια, οὐδὲμιοῦ δὲν γίνεται μνεία, καὶ ἀν ὑπῆρχον, ἐπρεπε κατὰ τὸν τρόπον καθ' θν ἐγίνετο καθόλου ἡ γυναικεία ἀνατροφή, νὰ ἦναι πάντη κεχωρισμένη. Άληθινὰ δὲ Πλάτων (1) θέλει γυμνάσια καὶ διδασκαλεῖς ἀρρένων καὶ κορῶν,

(1) Νομ. VI.